

3

(טו) רק. עיין ט"ז. ובסימן תע"ג בט"ז אות א' ובמ"א אות ג', יע"ש: (טז) מלא לוגמיו. עיין ט"ז. ובסימן ק"צ אות ג', יע"ש. ושם נאמר דכוס ברכה צריך רביעית משום ספק ברכה אחרונה, מה שאין כן כוס קידוש ברכת המזון פוטרטה, כבסימן ע"ב סעיף י' וסימן קע"ד סעיף ר', יע"ש, א"כ די ברוב רביעית, ומשמע אפילו מקדש קודם נטילה אין צריך ברכה אחרונה על כוס קידוש, ואין קידוש אלא במקום סעודה, והווי צרכי סעודה. ואי"ה בסימן ע"ב סעיף י' [משכבות זהב אות ז] וסימן רצ"ט סעיף ח' [משכבות זהב אות ז: אשל אברהם אות יא] יבואר: (יז) שמיטמו. עיין ט"ז. עיין ב"י [עמוד קלו ד"ה רמיש] בשם המגיד משנה [שבה כט, ז]. ובלבוש [סעיף יז] כתב שיטעמו כולם מלא לוגמיו, ועיין אליה רבה אות כ"ט. ועיין לברש [סעיף יג] מה שכתב דאם לא טעם מלא לוגמיו הווי ברכה לבטלה, קשה, ודאי אסור להנות מעולם הזה בלא ברכה [ברכות לה, א] אפילו כל שהוא, אלא דחז"ל תקנו שיהא כוס ברכה הגאה מרובה כמלא לוגמיו: (יח) ודוקא. עיין ט"ז. משמע אף קידוש של יום בשחרית, דאסמכוה אקרא בפרק ערבי פסחים ק"ו א', ובלבוש [סעיף יז] כתב דקידוש דין תורה הוא [הובאו בטור עמוד קלו]. ובלבוש [סעיף יז] כתב דקידוש של יום דהאגונים, ואסמכוה אקרא להיות יין, א"כ קידוש של יום דאי דרבנן, י"ל דמודים הגאונים, עיין סימן רפ"ט במ"א [ס"ק] א', וביום טוב ג"כ הקידוש דרבנן, עיין מ"א [סוף ס"ק] א', א"כ להלבוש מודים הגאונים. ולהט"ז י"ל דיום טוב גמי אסמכוה אקרא שיהיה קידוש יום טוב איין, כמו שכתב אליה רבה אות ג' בשם בעל הלכות גדולות [סימן כ עמוד א], פסח למען "הזכור" [דברים טז, ג], שבועות וסוכות "זוכרת" [שם טז, טו, טז, יז; שם טז, טז]. יע"ש. והיינו [כ] בין כתוב [הושע יד, ח] וזכרו כיון לבנון * . ועיין מ"א [אות] א': (יט) אם. עיין ט"ז. מה שכתבו התוספות פסחים ק"ו א' ד"ה זכרהו, ובריש נזיר (ג') [ד] יע"א ר"ה שאין יע"ש. וממה שכתב להסמיך לקידוש דין תורה, אתה רואה לכאורה שחולק על המ"א [ס"ק] א', וסובר בתפלה אין יוצא ידי קידוש דין תורה, יע"ש. ולדינא פסק (כמהר"ש) [במהר"א] [תורת הדשן] דאף דרבנן כל שלא עשה כחוקן חז"ל לא יצא, וצריך לחזור ולקדש כל שהקידוש היה שלא כדון, כמו כוס (יין) [מיס], וכמו קידוש שלא במקום סעודה בסימן רע"ג סעיף ב' ג'. אבל כשהקידוש כדון ואח"כ

עין
: [2]
[3]
דיהתפלה
אין ענינה
"כמו מה
[4]
[5]
בכ"ז
באן עברי
אולם נראה
"מלא לוגמיו
[6]
ב"ב
[7]
שאל לא טעם
לוגמיו, וכן
קלו סוף
[8]
עין
ט' כהנה
[9]
[10]
שאלטקין
שליד (מלא
דמ"א, ו
"מי
[11]
עין
י"ב אומרים,
מחשבות
מזכרי המזון
ד"ה הכי, ו
עין כן כמז
בגמ' כמין
ועין בגמ' ד
דכתיב מלא ל
רביעית לתוס
לעוג חלק סג
והראש מקו
כיומא", והנה
גמ' גמ' גמ'
לוגמיו של,
פנימל ליה מה
חלקן כן
הקטנים לטע
וחקן דמגמ' א
כתיב דכל מד
משערין, רק כ
שמתעלה כעני
של, ועל כ
כתיב
עין ב"ה נדפ
מדיעה קמימא
דדי שטעמא לת
במקלס דסו'
"שטעמא" (והנה
קודם
למחמ'ס).
ממהדוקת אמ'
ואלין הטעם "':
עין בן זיין דמז'
עין ב"ה דסו'
סדר הכ"ס, כ"
ד"ה שטעמא, וכ
ד"ה כתיב, ולפני
ן דה
[12]
עין סימן ר'
כהנה ומג"א ס"ג
עשרה וקניס סימן
ג'
[13]
כיומא לדי'
דמ"א:
[14]
[15]
[16]
[17]
[18]
[19]
[20]
[21]
[22]
[23]
[24]
[25]
[26]
[27]
[28]
[29]
[30]
[31]
[32]
[33]
[34]
[35]
[36]
[37]
[38]
[39]
[40]
[41]
[42]
[43]
[44]
[45]
[46]
[47]
[48]
[49]
[50]
[51]
[52]
[53]
[54]
[55]
[56]
[57]
[58]
[59]
[60]
[61]
[62]
[63]
[64]
[65]
[66]
[67]
[68]
[69]
[70]
[71]
[72]
[73]
[74]
[75]
[76]
[77]
[78]
[79]
[80]
[81]
[82]
[83]
[84]
[85]
[86]
[87]
[88]
[89]
[90]
[91]
[92]
[93]
[94]
[95]
[96]
[97]
[98]
[99]
[100]

מחצית השקל

על כרחק לא לצורך שתיית היין, דהארורן [חולין קז, א] הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח, על כרחק גלי ארעתיה דהאב לאכילה ורצנה לאכול מיד ונטל ידיו משום פת, ובוה גילה דעתו דחביבה ליה ריפתא, ולכן אי אפשר לקדש על יין דהא צריך להקדים החביב והוא הפת, ועל הפת סבירא ליה דמקדשים, לכן אמר רבא יקדש, אלא ישמע קידוש מאחר ויצא בו, ואמר ליה רב יצחק זימנין כו' ומקדש אריפתא, אלמא דמקדשין על הפת. וכתב הר"ף [וכיין שם]. יהוה דאדמוי דברי רב ברונא וקיימא לן דמקדשין על הפת, מכל מקום בזה דבריו קיימין דצריך לקדש על החביב, ואם נטל ידיו גילה אדעתיה דריפתא חביבה ליה, וצריך לקדש עליו. והן לכאורה דברי הרב בית יוסף כש"ע פה. אולם רשב"ם [שם דמו ואשק] מפרש דברי רב ברונא נטל ידיו לא יקדש, דהקידוש הוי הפסק בין נטילה לאכילה, לכן אם נטל ידיו לא יקדש, אלא ישמע מאחרים והווי לא הפסק, ואמר ליה רב יצחק זימנין כו' ומקדש אריפתא, ובוודאי נטל ידיו חתלה, ועל כרחק הקידוש לא הוי הפסק בין נטילה לאכילה, והטור [עמוד קלו] הוסיף, דרב ברונא משמיה דרב דסבירא ליה [שם כ, ט] דיש קידוש שלא במקום סעודה, ואין קידוש מצורכי סעודה, לכן הוי הפסק, אבל לדין דקיימא לן [יש סימן רעג] כשמאול [שם קא, א] אין קידוש אלא במקום סעודה, והוי קידוש מצורכי סעודה ולא הוי הפסק, ומכל מקום כתב רשב"ם [שם ד"ה דמבואר] דלכתלה דיש ליטול אחר קידוש, כתיב הלא בברכות [נא, ב] דסבירא להו מחזיגים את הכוס ואח"כ נוטלים לידים, דלכתלה אין להפסיק במזיגה, הוא הדין הכא לכתלה אין להפסיק בקידוש. ור"ח [תוספות שם ד"ה זימנין ד"ה מקדש] סבירא ליה דאפילו לכתלה מותר ליטול ידיו תחלה, ולא חיישנין להפסקא אפילו לכתלה, ומזיגה שאנו, דמיידי מזיגה בחמין וצריך דקדוק להרבה שלא יחסר, והווי הוסיח הרעת טובא. עוד כתב [תוספות שם ד"ה זימנין] תורין אחר, יע"ש. על כל פנים לכאורה נראה דהרב בית יוסף העתיק שיטת הר"ף, ומ"א העתיק עליו שיטת רשב"ם וטעמו. ונראה לענ"ד דהוי קשיא למ"א על פי דברי הרב בית יוסף בספרו הארוך בסימן רע"ב [עמוד קמז] שכתב דמוכת מדברי רב ברונא הנ"ל, וכן כתב הרמב"ם [שם כט, טז] הריא, דאי חביבא ליה ריפתא, אפילו יש לו יין מקדש על הפת. אע"ג דמצוה מדברי סופרים לקדש על היין, מכל מקום חביב עדיף. ואם כן סתם בני אדם שמתאווים יותר לאכול מלשהות הווי להו לקדש על הפת. ותירץ חז"ל, ושמא י"ל שאף על פי שאם רצה להקדים החביב ולקדש על הפת הרשות בידו, מכל מקום כשאנו מקדים החביב ומקדש על היין, כיון דמצוה מדברי סופרים לקדש על היין, שפיר דמי, עכ"ל הרב ב"י. ולפי זה קשה למה

בשושי שרד

(ל"ג) יש ואיך נקבע כן, כל"ז: (ל) כמ"א פקדו ובני ביתו נגזליין, דהס לינס מקדשין, אלא ויאלים ידי הקידוש כמ"א שמוענין הקידוש מהנעל הטימ, לא

הספק לפי שאם לורך הסעודה ממס לפי שאסור לאכול בלא קידוש, אבל הפסיקא חוה הפסח: (ואם שם הרי"א שמוענין דהוא מלא לוגמיו כו')

אורח חיים ס' (קפג)

6

י. מוספות [פסחים ק"א] א
 ד"ה הוה ברכות מ. א ד"ה
 [אין והר"ש"ס סס בפסחים
 [פ"י סימן טו] ונפרק ז'
 דברכות [סימן טו] ונכנס
 הירושלמי [גמ' פ"ו הלכה
 א; רבי יונה ברכות לה, ב
 ד"ה אין המסובין];
 כ. סס [מוספות ברכות
 ופסחים; ר"ש ברכות];
 (*). (קודם שיטתה
 המנכר, ולו לא ישתה
 קודם שיטתה המנכר,
 כ"י [עמוד קל"ה ד"ה וכתב]
 כסס הר"ש"ס [סס]
 ומוספות [סס] בפרק ז'
 דברכות [מוספות פסחים
 [סס]

כ"ב יביא כוס אחר. כתב הלבוש [פס"ק יו], קשה, למה ליה כוס
 אחר הא קיימא לן דשתייה לא מעכבא, כדליתא בפרק בכל מערבין
 [עירובין מ. ב], עכ"ל. ושגג בזה, שראה זה הלשון כ"י סוף סימן
 זה [עמוד קל"ה ד"ה וכתב] כסס המוספות [פסחים ק"א, ד"ה הוה], ובלא
 כוונת המוספות דשתיית המסובין
 לא מעכבא, דדי אס טעם אחד
 מהם, כדלמרינן פרק בכל מערבין
 [סס] ליתנייה ליטוקא. ולדרכה,
 שם מוכח דמעכבא, דלי לא תימא
 הכי לימא זמן על הכוס ולא לימא,
 כיון דלי אפטר בענין אחר. וגם
 על הרב כ"י [עמוד קל"ה ד"ה וכתב]
 יש לתמוה, שכתב ואם נשפך הכוס
 אין צריך לחזור ולקדש, דמאי
 [כ"י] דלמרינן אס לא טעם לא ילא
 היינו לומר דלא ילא ידי מזה
 כחקה, וכן כתוב בארחות חיים

הכוס קודם שיטעמו ממנו כ"ב יביא כוס אחר ומברך
 עליו בורא פרי הגפן ואינו צריך לחזור ולקדש:
 [כ"י] לא יטעמו המסובין קודם שיטעמו המקדש
 [כ"י] אס הם זקוקים לבוסו ושפך [כ"י] ממנו לבוסות
 שבידם ריקנים או פגומים [כ"י] אבל אם היו להם בוסות
 יין שאינם פגומים ראשים לשתות קודם שישתה המקדש:
 [כ"י] אין צריך לשפוך טובם המקדש לבוסות יין
 שלפני המסובין אלא אם כן היו [כ"י] פגומים שאו
 צריך לשפוך לכל כוס [כ"י] וכוס כרי ישיתו כולם מבוים
 שאינו פגום:

האחר שכלי השני, מטעם דקידוש על היין הוא מדרכנן, שדרשו
 [פסחים ק"א, ב] באשמכתא זכרהו על היין, אבל מדלורייחא סגי באמירה
 לחוד, כמו שכתבו המוספות בריש פרק ערבי פסחים [סס ד"ה וכתב]
 כסס ר"מ [כ"י], ותקנתם לא היתה אלא להסמיך היין לקידוש דלורייחא
 שבו יקיים המלוה, אבל אס כבר
 ילא יידי המלוה מן התורה, לא
 הזריכו בשביל היין בשעות קידוש
 מהלש. ועוד ראה ברוח ממה
 שכתוב בסעיף ט"ו שראש נשפך
 הכוס קודם שיטעמו יביא כוס
 אחר ויברך בורא פרי הגפן, ואין
 צריך לחזור ולקדש אלא ילא בקידוש
 הראשון. אף על פי שנשפך הכוס
 ולא ילא, דהא חפילו שמה בפחות
 משיעור לא ילא, וא"כ נימא שאח"כ
 יטרך לקידוש שנית, וחפילו הכי
 לא מנריכי ליה כי על כל פנים ידי

הגהות והערות

- [א] פנינו במוספות סס
 לא כתבו כן כסס ר"מ, אלא
 כתבו כן בשם בנור, ד, א
 ד"ה מאי;
- [ב] הדין ע"פ דברי
 הפוסקים;
- [ג] היין כ"י סס
 דשיטתיה מטבול דלבי
 ודקס;
- [ד] הדין ע"פ מהלכות
 השקל;
- [ה] כסס מהלכות אמ"ד
 ח"מ, וכן הוא בתורת הדשן
 סס;
- [ו] היין סימן קס"ב
 [פס"ק ד] וסימן ק"ל סעיף
 א'; [גידון ב"א]
- [ז] כ"ה בדפוס, אך
 מהלכות אמ"ד ח"מ נכנס
 "סופר" המנו;
- [ח] כסס מהלכות סס כתב
 ח"ל, וכל אחד סוף לפיו
 לקדש, ומתחילים בברכה היין
 עד שיכריז כולם וכו'.

[הלכות קידוש היין סימן כ"א] כהנא, ואחר כך [סס ד"ה ואם] כתב
 כסס ארחות חיים [סס], אי לא טעמי ליה אחריתי צריך למהדר
 וקדושי, עכ"ל. וכן כתב בשלטי גבורים [פסחים כג, ב אות ג] כהנא
 שאם לא טעם אחד מהם לא ילא, וכן כתב ברמזים [קדוש פסקי הרא"ש
 סס פ"י אות ט], וכן כתבו המוספות בפסחים דף [ק"א] [ק"י] [כ"י]
 כ"ה ידי קידוש ילאו. [כ"י] לכן נראה לי דחזר פה בשו"ע [כ"י] וכתב
 שיביאו כוס אחר ויטעמו ממנו, לכיון שקידוש על היין וטעם,
 אע"פ שלא טעם מאותו הכוס ילא, דהא כשיש כוסות אחרים לפני
 המסובין אין צריך לשתות מבוים המקדש, א"כ הוא בעצמו נמי ילא
 בכוס אחר, וכיוצא בזה כתב בהגהות מיינוניות [ברכות] פרק ד'
 [אות ז]. ודוקא כשלא הסיח דעתו בנתיים, אבל אי קם מהיהא דוכחא
 קודם שטעם צריך לחזור ולקדש [כ"י] סס כסס ארחות חיים [סס].
 כתב בפסקי מהרא"י [מהומת הדשן ח"ב סימן קט"ו], אס קידוש על מים
 וסבר [שהוא] [כ"י] יין, יחזור ויקדש, אע"פ דקידוש על היין דרצנן,
 גס במילי דרצנן צריך לחזור, עכ"ל. ואם היה דעמו לשתות יין יחזר
 [כ"י] אין צריך לברך [כ"י] שנית בורא פרי הגפן, כמו שכתוב סוף סימן
 ר"ט [פס"ק ב בהגה וס"ק ה]. והוא הדין בנשפך הכוס, כמו שכתוב
 סוף סימן ר"ו. [כ"י] ובראה [כ"י] דאס קידוש [כ"י] בשחרית על הסכר
 ונשפך הכוס אין צריך להביא אחר, דהא יש אומרים דדי כפת, כמו
 שכתוב סימן ער"ב סעיף ט':

קידוש ילא, הוא הדין נמי בכאן, דמה לי שנשפך ולא שמה כלל או
 שהוא מים, סוף סוף לא ילא ידי קידוש על יין. וכן איתא בטור
 סימן רס"ט [עמוד קכ"א] כסס רב גטורואי גאון, שכתב שמוכה לשמוע
 קידוש בלבד ויולא אף בלא טעימה, ואף שהטור חמה עליו סס,
 היינו מטעם שאין שם מקום סעודה כו', אבל לא מטעם שאין יולאין
 בשמיעה למוד. שוב ראינו דין זה בפסקי מהרא"י [מהומת הדשן ח"ב]
 סימן קט"ו ח"ל, ואמרתי בפשיטות דיתזור ויקדש שנית על היין,
 דמה צדק אס קידוש על היין הוא דרצנן, הלא כמה מלות דרצנן
 ומברכין עליהם, ואטו אס חקע בטעות בראש השנה בתקיעות
 מעומד שאין צריך לחזור, הואיל וכבר ילא ידי חובתו מן התורה
 בתקיעות שמושב והני אינן אלא מדרכנן, הא ודאי ליכא למאן
 דקאמר הכי, עכ"ל. ואני חמה מאד על הרב הגדול הנ"ל שהולין
 מפיו דברים כאלה, דמה ראוה הציח מתקיעת סופר שסס אין צריך
 ברכה נוספת, ומה וכתב לן כמה שיחזור ויתקע, דזה ודאי אס
 חקע בטעות וגמר כל החפלה שאין צריך לחזור ולהתפלל שנית,
 דהא קיימא לן [סימן קצ"ג סעיף ג] הברכות והתקיעות אין מעכבין
 זה את זה, והוא תלמוד ערוך [ראש השנה לה, ב], מה שאין כן כאן
 שיטרך לברך שנית ברכת הקידוש וש חשש ברכה לנטלה. אבנבם
 אחר העיון שעייתי נראה דלריך לחלק בדבר כמו שאנדר בסייעתא
 דשמיא, דיש לרמות בדין זה למה שכתוב סימן [רע"ב] [רעג] [כ"י]
 [סעיף ב] בדין קידוש במקום סעודה, דקיימא לן שם דאס קידוש על

דעת לאכול כאן ובה לו אחיה סיבה שצריך לעקור ממקום זה, צריך לחזור ולקדש, ואע"פ דרך דקידוש במקום סעודה אינו אלא דרצנן,
 דאף לפירוש רש"ס [פסחים ק"א, א ד"ה אף ידי] דליף לה מוקדחת לשבת עונג [ישעיה ג, יג] אינו אלא אשמכתא בעלמא, וחפילו הכי צריך
 לקדש שנית, הוא הדין נמי כאן דלריך לקדש שנית על יין, ואין לומר דשאני התם בדין מקום הסעודה דיש לומר דהקידוש היה כהוגן
 וילא בו, אלא שאסור לו לאכול שלא במקום הקידוש, זה אינו, דלדרכה פסק כ"י סס [עמוד ק"ד ד"ה מהם] דלפילו אינו רואה לאכול כלל
 אח"כ לא ילא ידי קידוש, וליף לה מדליתא בגמרא [פסחים ק"א, ב] רב הונא [כ"י] איעקר ליה שרגא ואילי לגבי רבה בריה וקידוש שנית וטעם
 מידי. אלא על כרחך לכיון דלא ילא ידי קידוש דרצנן צריך לחזור ולקדש, הכא נמי כן. אלא דקשה טובא לפי זה מאי שנא בנשפך הכוס,
 למה לא יטרך לחזור ולקדש על כוס אחר כיון שלא ילא מדרכנן, דהיינו לקדש על הכוס. וכן קשה מאי שנא מקידוש ודיבר קודם שיטעמו
 צריך לברך שנית בורא פרי הגפן ולא הקידוש, כמו שכתוב בסעיף זה, והוא מדברי בעל הלכות גדולות [סס עמוד לו] שהביא הטור
 סוף סימן זה [עמוד קל"ו]. וכן קשה מהיהא דכתב הטור כסס על הלכות גדולות [סס עמוד לו] כסס [סס] דסבירא ליה שהמקדש עצמו
 צריך שיטעמו דוקא, ואי שמה אחר את הכוס מיימי להמקדש כסא אחרונה ומברך בורא פרי הגפן ולא קידוש שנית, למה לא נימא כיון
 דעל כל פנים לא ילא למה לא יקדש שנית. ונראה לי דהעיקר תלי בקידוש, שצריך לטעום יין בשעת הקידוש, ועל זה אמרו זכרוננו על
 היין, שצריך שיבא שם טעימת יין ויחמר הקידוש עליו. וזה שאירע לו תקול בטעימת היין, קידוש עליו כדן אלא שאי אפשר לו לטעום,
 יוכל לתקן השינוי שיטעום יין אחר. מה שאין כן בדין מקום סעודה, בהא אירע שלא יוכל לאכול שם, אין חקנה לעשות זה, על כן צריך
 לקדש שנית במקום שיאכל. וא"כ צריך דידן שלא קידוש כראוי, והוי כאלו לא קידש כלל, על כן צריך לקדש שנית על יין. אלא דיש חילוק
 בדבר, בהא היה בשעת הקידוש יין על השלחו או על הספסל אלנו מוכן לשתות, או ודאי אין צריך לא לבורא פרי הגפן ולא לקידוש

דעת לאכול כאן ובה לו אחיה סיבה שצריך לעקור ממקום זה, צריך לחזור ולקדש, ואע"פ דרך דקידוש במקום סעודה אינו אלא דרצנן,
 דאף לפירוש רש"ס [פסחים ק"א, א ד"ה אף ידי] דליף לה מוקדחת לשבת עונג [ישעיה ג, יג] אינו אלא אשמכתא בעלמא, וחפילו הכי צריך
 לקדש שנית, הוא הדין נמי כאן דלריך לקדש שנית על יין, ואין לומר דשאני התם בדין מקום הסעודה דיש לומר דהקידוש היה כהוגן
 וילא בו, אלא שאסור לו לאכול שלא במקום הקידוש, זה אינו, דלדרכה פסק כ"י סס [עמוד ק"ד ד"ה מהם] דלפילו אינו רואה לאכול כלל
 אח"כ לא ילא ידי קידוש, וליף לה מדליתא בגמרא [פסחים ק"א, ב] רב הונא [כ"י] איעקר ליה שרגא ואילי לגבי רבה בריה וקידוש שנית וטעם
 מידי. אלא על כרחך לכיון דלא ילא ידי קידוש דרצנן צריך לחזור ולקדש, הכא נמי כן. אלא דקשה טובא לפי זה מאי שנא בנשפך הכוס,
 למה לא יטרך לחזור ולקדש על כוס אחר כיון שלא ילא מדרכנן, דהיינו לקדש על הכוס. וכן קשה מאי שנא מקידוש ודיבר קודם שיטעמו
 צריך לברך שנית בורא פרי הגפן ולא הקידוש, כמו שכתוב בסעיף זה, והוא מדברי בעל הלכות גדולות [סס עמוד לו] שהביא הטור
 סוף סימן זה [עמוד קל"ו]. וכן קשה מהיהא דכתב הטור כסס על הלכות גדולות [סס עמוד לו] כסס [סס] דסבירא ליה שהמקדש עצמו
 צריך שיטעמו דוקא, ואי שמה אחר את הכוס מיימי להמקדש כסא אחרונה ומברך בורא פרי הגפן ולא קידוש שנית, למה לא נימא כיון
 דעל כל פנים לא ילא למה לא יקדש שנית. ונראה לי דהעיקר תלי בקידוש, שצריך לטעום יין בשעת הקידוש, ועל זה אמרו זכרוננו על
 היין, שצריך שיבא שם טעימת יין ויחמר הקידוש עליו. וזה שאירע לו תקול בטעימת היין, קידוש עליו כדן אלא שאי אפשר לו לטעום,
 יוכל לתקן השינוי שיטעום יין אחר. מה שאין כן בדין מקום סעודה, בהא אירע שלא יוכל לאכול שם, אין חקנה לעשות זה, על כן צריך
 לקדש שנית במקום שיאכל. וא"כ צריך דידן שלא קידוש כראוי, והוי כאלו לא קידש כלל, על כן צריך לקדש שנית על יין. אלא דיש חילוק
 בדבר, בהא היה בשעת הקידוש יין על השלחו או על הספסל אלנו מוכן לשתות, או ודאי אין צריך לא לבורא פרי הגפן ולא לקידוש

מגדול פרי צמחאן
 הוציא מלא אהן זיוך בשלם
 חכו ירושלמי

1. פסחים דף ק"ו (פ"א):
 ת. (טור וכ"י ד"ה ומ"ט ר"י מהמשמעות ברבות דף ג"כ ע"פ):
 ט. שם בפסחים:
 י. הרשב"ם שם ד"ה אפילו להחמיר:
 כ. ארצות חיים [הלכות קדוש היום סימן כג] כס רב (ג) הילא ג'און:
 ל. אהל מועד [שער הכבוד דין ו' וכו' וספיקא פסחים ק"א א ד"ה הו' וברכות מ' א סוף ד"ה א']:
 מ. הרא"ה [פקת הלכות ברכות פ"ו עמוד ק"ג]:
 נ. ארצות חיים [הלכות קדוש היום סימן כג כס ר"מ מ"ב עמוד ב בפסח סימן כג]:
 ט. הרא"ה שם בפסחים [פ"ו סימן י"ד] על פי הירושלמי [ברכות פ"ו הלכה ה' וספיקא ברכות נ"ב א ד"ה עמוד מרדכי שם רמ"א קמ"ב עמוד א]:
 ע. הרשב"ם [פסחים ק"א א ד"ה קפ"ה וספיקא שם ד"ה קפ"ה קפ"ה ור"מ מ"ב עמוד ב בפסחים סימן ע"ג הלכות ברכות חיים הלכות קדוש היום סימן כג]:
 ז. פסחים ר"מ א:

יש לו מעט יין צמיחו לזורך קידוש, אין לריך לברך עליו; קידוש לכולי עלמא טעון כוס, וחמיר מצרכת המזון: ו ש"א א"א. ו לא ידעתי למה, ואף דמדרש הנעלם [זהר חדש רות מ' א] סובר דאין לריך כוס ביחיד, מכל מקום עדיף טפי לברך על הכוס, לכן נראה לי שיאחזו בידו. ועוד נראה דאף המדקדקים לא אמרו אלא ב"ן, אבל בשאר משקין דהוי חמיר מדינה מודו דיאחזו בידו, וכן נראה מלשון ב"י [ד"ה ובמדרש] ורמ"א [ב"ח ד"ה וזהו]. ומהר"י וי"ל סימן קל"ג כתב להגבי טפה, ואפשר דמיירי כשנוטלו ואח"כ יניחו (כנסת הגדולה הג"ט). מיהו בכתבים י"ב כתבו שלא ליטלו בידו, ויחן ימינו על שמהלו נגד החזה ויסקור עיניו: ז א"תוך ידו, ולריך לומר דאח"כ עיניה אוחזו לכוס קטן מזה, דהא בעינן שיהא מלא (ב"י רשב"א): ח אין להקפיד, ומיהו נרבינו ירוחם [מנחם ע"ו קמ"א א] אוסר, ולכן יש לומר לכתחלה (כנסת הגדולה הג"ט): ט א אם החזיר, דוקא נדעבד, אבל לכתחלה אסור לעשות כן, ולכן נוהגים להוסיף עליו מעט מהקנקן וצ"ב מתקן ואח"כ שופטין אותו להקנקן ואח"כ מוליחין אותו מהקנקן לשם ברכה, כמו שכתבו סימן קפ"ג [ספ"ק ב' ע"ג]. ומשמע ב"ח [ד"ה והר"ם] דוקא כששופך צנת (ממנו) מעט מעט אחריו קמא בטיל, אבל כששופך צנת אחר לא. ולי נראה דאין להחמיר, דאפילו ב"ן נכך יש מקילין, עיין ב"ד סימן קל"ד [ספ"ק א]. וכאן אין להחמיר כלל, ובלבד שיהיה היין שבקנקן יותר מהיין שבכוס: ז יבוליים א"תוך. [דעיקר הפסג משום ששה ממנו מעט, וכשחזר ומוסיף עליו מתקן בך, דומיא דפגימת המזבח כשחזר וסותמו מתקן. וכן משמע ב"ח [ד"ה והר"ם] בשם מהר"מ מעיל לדק. ומה שכתב הב"ח דלדבריו אס (החמיר) [החזיר] מן הכוס לקנקן נעשה הכל פגום, לא נהירא, (דההס) [דההס] בטל היין הפגום ב"ן הקנקן צרוב, אבל הכא מתקן הכל בך, וכן לריך לומר צטור. ועוד, דלנפול התיירא לנו איסורא לא אחריו קמא קמא בטיל כמו שכתב ב"י [ו"ד סימן קל"ד ד"ה ומה] בשם הר"ן [עמוד זהו א' א] ג"י יין צמיח: יא מים מיתקן. אפשר דדוקא יין מתקן מים, שרגילין למוזג בך, אבל שאר משקין לא. ואפשר דכל שאינו מקלקלן בך שרי, וזמנו שכתבו סימן רל"ז ספ"ק ג': יב בשעת הדחק, פירוש, שאין לו אחר (רשב"ם פסחים ק"א א ד"ה קפ"ד). כלומר, דהוה אמינא דמוטב לברך בלא כוס. כתב הטור יש נוהגין פירורי פת ב"ן פגום לתקנו, ומנהג שטות הוא, עכ"ל. והעולה תמיד [פ"ק ה] לא עיין שם י"ב. ויש נוהגין להקפיד כשום צמחו פירורי פת, ואפשר דקוננים דבעינן שיהא מלא מ"ן דוקא, וצטור לא משמע כן, דהא לא כתב ד"ש איסור דבר:

ביחיד על היין ו שלא לאחזו הכוס בידם רק מניחין אותו על השלחן לפניהם וכוון מנהג זה (י) על דרך הקבלה:
 ג (י"א) י צריך שלא יהא פגום שאם שתה ממנו (י"ב) או לבלי אין בך בלום ואפילו שתה מ מהבד או מחבית קמנה הוי פגום אבל אם שתה מחבית של עין גדולה ה (י"ג) אין להקפיד: (י"ד) יש מי שאומר שאפילו מים פגומים פסולים למוזג בהם כוס של ברכה:
 ד (י"ד) אם היו בוסות המסוכין פגומים (ד) צריך לתת מכוס הברכה (י"ה) לתובם (ד) יש מי שאומר שאינו צריך: (ט"ז) עיין לקמן סימן ק"ל (י) וסוף סימן רע"א):
 ה (ט"ז) אם החזיר יין של כוס פגום לקנקן היין שבקנקן בשר מ' משום (ו) דקמא קמא בטיל:
 ו (י"ז) יבוליים לתקן כוס פגום על ידי שיוסיפו מעט יין ואפילו על ידי שיוסיפו עליו יא מים מיתקן:
 ז (ז) יב (י"ח) בשעת (י) הדחק מברבין על כוס פגום:

(ג) א"תוך ידו ב"י. וקשה, דהא מלא בעינן לכולי עלמא. וי"ל דשופך אותו אח"כ לכוס קטן ממנו והוא מלא. אי נמי דאינו שופך כי אם מעט, צ"ל ששפך שם מלא עליו: (ד) צריך לתת מכוס הברכה. פירוש, קודם שישימה המזכך, דכולם ישמו מכוס שאינו פגום, וכן משמע בסימן ק"פ [ספ"ק א] וסוף סימן רע"א. אבל למה שנוהגים ששומה המזכך ואח"כ שופך לכוסות המסוכים שהם פגומים, אין לזה טעם. וקשה דאם אין כוס אלא למזכך הא על כרחך ישמו האחרים מכוס פגום כיון שכבר טעם המזכך ממנו, וי"ל דכל היכא דאפשר לתקוני מתקנין, וכל היכא דלא אפשר די בך שהמזכך שומה מכוס שאינו פגום, על כן יותר טוב שכל אחד יהיה לו כוס מיוחד אס אפשר: (ד) ויש מי שאומר שאינו צריך. הוא דעת הרא"ה [פקת הלכות ברכות פ"ו עמוד ק"ג] ב"י [ד"ה כחוב] דסבירא ליה שאין לריך כוס שאינו פגום אלא להמזכך. ונראה שהוא יש לו ראייה מההוא דסוף פרק שלשה שאכלו [ברכות נ"א, ב] בעולא דצריך ברכת המזון אלא רב נחמן, אמר רב נחמן לעולא נשדר מר לילחא כוס של ברכה, אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן אין פרי בענה של אשה המזכך אלא מפרי בענו של איש, אדכי שמעה ילחא והלכה ככוס ושיצרה ארבע מאה דני דחמרא, אמר ליה רב נחמן נשדר לה מר כוס אחריוא שלה לה כל האי נשא דברכתא, פירש רש"י [ד"ה ב] כל יין שבחבית ככוס של ברכה [הוא] י"ב, שחי ממנו. משמע דכשמזכך על כוס שאינו פגום חלה הברכה על כל היין, אפילו [על] מה שהוא פגום, דהא לא צרכו על אותו יין שבחבית, וא"כ אין צו מעלה מלד שאינו פגום, אלא דאין לריך ברכה רק על אחד וכל השאר נמשך אחריו יהיה מה שיהיה. וכן הוא ב"י סימן ר"י [ד"ה ועל] בשם (הג"מ) [האבודרהם] [עמוד ש"ו ח"ל, וזו אמרין כולהו נבגו דברכתא, אלמא כל דמנח קמיה חילא ברכה עליהו, עכ"ל. משמע אף שהוא פגום, כן נראה לע"ד: (ו) דקמא קמא בטיל. נראה דהיינו ששפך בקילות קטן, דומיא ד"ן נכך ב"ד סימן קל"ד [ספ"ק ג]. וקשה על מה שכתב אח"כ דיכולים לתקן ע"י מעט יין או מים, והא יהיה קמא קמא בטיל ואין שם מיקון. ונראה לי כיון דיש פלוגתא שם ב"ד אי אמרין קמא קמא בטיל, וכאן כמה שצריך אי איתו פגום [אינו] אלא לכתחלה, דהא בדחק כשר בפגום, על כן אנו חושסין לקולא בכל ד: (ז) בשעת הדחק ב"י. היינו מדאמרין בנמרא [פסחים ק"א א] רב יעקב קפיד אכסא פגומה, משמע דוקא לכתחלה. ואין לומר הלא יוכל לתקנו לשפוך קצת מים לתוכו, דמיירי שכבר נמוג צמיח ואם ימוזג עוד יתקלקל:

באר היטב
 (ד) ע"י דרך הקבלה. כבר כתבנו [סי' א] בשם הא"י שאין לריך כוס כלל ועיין יד אהרן [הג"מ]: (ה) פגמו. הוא הדן כוס של קדוש והבילה וביטלה בשם. אבל אם רוצה לשמות יין, א"י דפגום הוא לריך לברך, והוה פסול: (ו) א"תוך ידו. ובאופן שעדיין שם מלא עליו. דהא מלא בעינו לכולי עלמא:

הגדות והערות
 (ב) בשער המלח [מדרש טק עמוד ק"ו] כתוב אס הוא יסודי לא יבך ברכת המזון על הכוס... ואם אין שם כוס [בשלה] יסוד עיניו ויבך כהמ"ו בכוונה, וישא ידו השמאל על לב כנגד החזה ויד ימינו על שמאלו, ע"כ:
 (ג) עיין סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ד) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ה) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ו) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ז) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:

שערי תשובה
 (י) הדחק, עיין באר היטב. ועיין במג"א [סי' ב] שיש נוהגין להקפיד אם יש בו פירורי פת, ובטור לא משמע כן. ע"ש. ועיין בתוספת שבת סימן רע"ב סי' ט' באורך, ועיין בשו"ת שבות יעקב חלק ב' סימן י"ד דהשותה מכוס ע"י מה חילול מו הדיו או תרות חנות. אך רובו שיש תורה להחמיר

באר היטב
 (ד) ע"י דרך הקבלה. כבר כתבנו [סי' א] בשם הא"י שאין לריך כוס כלל ועיין יד אהרן [הג"מ]: (ה) פגמו. הוא הדן כוס של קדוש והבילה וביטלה בשם. אבל אם רוצה לשמות יין, א"י דפגום הוא לריך לברך, והוה פסול: (ו) א"תוך ידו. ובאופן שעדיין שם מלא עליו. דהא מלא בעינו לכולי עלמא:

שערי תשובה
 (י) הדחק, עיין באר היטב. ועיין במג"א [סי' ב] שיש נוהגין להקפיד אם יש בו פירורי פת, ובטור לא משמע כן. ע"ש. ועיין בתוספת שבת סימן רע"ב סי' ט' באורך, ועיין בשו"ת שבות יעקב חלק ב' סימן י"ד דהשותה מכוס ע"י מה חילול מו הדיו או תרות חנות. אך רובו שיש תורה להחמיר

הגדות והערות
 (ב) בשער המלח [מדרש טק עמוד ק"ו] כתוב אס הוא יסודי לא יבך ברכת המזון על הכוס... ואם אין שם כוס [בשלה] יסוד עיניו ויבך כהמ"ו בכוונה, וישא ידו השמאל על לב כנגד החזה ויד ימינו על שמאלו, ע"כ:
 (ג) עיין סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ד) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ה) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ו) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:
 (ז) וי"ד סימן רל"ז ספ"ק א [ב"י ע"ג]:

הוצאת מחבר אהרן יעקב געלמן
 תל אביב, ירושלים

זה השער לה' נדיקים יבואו בו

שאלות ותשובות

שבות יעקב

חלק שלישי

מהרב הגאון הגדול המפורסם בחיבוריו הנפלאים
כבוד קדושת שמו

מוהר"ר **יעקב רי"ש** זצוקלה"ה

בעהמ"ח ספר חק יעקב על הלכות פסח

וספר מנחת יעקב על תורת המאכל לרבינו הרמ"א ז"ל

וספר תורת השלמים וספר סולת למנחה

סדר ונערך מחדש באותיות מאירות בהגהה מדויקת.

ערוך ורושלים תובב"א

שנת תשע"ג לפ"ק

ויותר היה נראה לי לומר דדעת המ"ז דגרסא דברכות עיקר דדווקא אכילה קבוע אסור משא"כ טעימא והא דנקט בגיטין לשון טעימא משום דשם הוא דבר הלמד מענינו דשם א"ל ליטעם מר מידי ובש"ס דשבועות דף כ"ב איתא דאמרי אינשי תא ונטעום מידי ואזלי ואכלי ושתו ע"ש והוא מהלכות דרך ארץ לומר דרך כבוד ותרבות לשון טעימא אף שכוונתו לאכול אכילה קבוע להכי נקט נמי בדברי רב לשון טעימא אבל כוונתו אאכילה קבוע אבל גם זה אינו במשמעות לשון הט"ז בסתימת דבריו.

ומ"מ עיקר נ"ל כדעת הבית יוסף דאפילו טעימא לבד אסור שהרי הר"ף והרא"ש פרק כיצד מברכין נקטו רק לנוסחא וגרסא זו דגיטין דאסור לטעום כלום עד

שיאכיל לבהמתו וכן הוא באגודה פרק כיצד מברכין ובשיבולי לקט ובוודאי אינהו [בקיאי] טפי מינן עיקר נוסחאות שבש"ס או י"ל דספוקי מספקא להו ואזלי לחומרא דאפילו טעימא אסור קודם שיאכיל לבהמתו.

ונראה דאין חילוק בין בהמה וחייה ועוף בין טמאה וטהורה דאיתא בהמתך בהמתך משבת וכדאיתא בש"ס דב"ק דף נ"ד ע"ב וכן משמע בספר הסידים סי' תקל"א וז"ל לענין אכילה הבהמה קודמת דכתיב ויתן תבן ומספוא לגמלים והדר וירושם לפניו לאכול וכתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך וגו' ע"ש כל זה נראה לי פשוט ומ"ש הט"ז ראה מפסוק ואכלת ושבעת אין זו ראייה דודאי איסור דאורייתא אין כאן רק אסמכתא בעלמא כן נראה לי.

הקטן יעקב

השותה מקנה חלול אי נעשה הכוס פגום או לא.

מבואר להדיא בא"ח סימן קפ"ב דאם שתה מחביות של עץ אין להקפיד ומ"ש דהוי כמו שעירו ממנו לכלי אחר לא ידעתי למה יחשב לכלי אחר כיון שהקנה מחובר לאותו כלי שהיין בתוכו ויוכל לשתות ממנו ואפילו אם אינו מחובר מ"מ כיון ששותה ממנו ומחברו בניצוק הוי כאלו שותה מגוף הכלי.

ואע"ג דהא דניצוק חיבור אינו אליבא דכולי עלמא כמבואר בפרק בתרא דע"ז והסכמת רוב הפוסקים להקל בניצוק ביין נסך בזמן הזה דרבנן במקום הפסד כמבואר ב"ד וא"כ כל שכן בזה דהוא רק הידור מצוה דרבנן שהרי בשעת הדחק מברכין עליו כמבואר בא"ח סוף סימן קפ"ב ורע"א אפילו אם הוא

76 כ"י מלא יין שיש לו מצדו קנה חלול שיכול לשתות ממנו יין כמו מינקת ושתה התינוק מאותו מינקת אי היין מקרי פגום לקדש עליו דלכאורה נראה דשרי דהא מעשים בכל יום ששותים מן החביות ע"י מינקת שקורין חיבר בל"א ואפ"ה מקדשין על היין ש"מ דאין קפידא בזה דהוי כמו שעירו ממנו לכלי אחר מ"מ לא רציתי להורות הלכה למעשה עד שאשמע ממ"ו למעשה כי מפיו אנו חיים:

תשובה שאלתו שאלת חכם קבלתי וע"ד מה שמצדד להקל ממעשים בכל יום ששותין מן החביות ע"י מינקת שקורין חיבר וכי הנה אין מזה אפילו קצת ראייה דהא

פגום מ"מ כיון דאפשר מעט יין או מים כמבוא תקרי רע להקל נגד ז

קוני

נשאלתי בהיות עוסקי הא דכתב מהלכות בכורים דהגר שנאמר אב המון [גויים] כל העולם שנכנסין ולאברהם היתה השבועה את הארץ עכ"ל וכתב ז ולאברהם היתה השבועה שאברהם אב לכל העולם הגרים מפני שבתחלה קו המון גויים נתתיך היתה שלא זכו בה אלא בניו וקשה איך באמת הגר מן חלק בארץ והאיך יכול ומהאי טעמא כתב הרמ"א ואנדרוגנוס שהם ספק לומר אשר נתת לי ה' ושליח מביא ו

ובאמת אי לאו דברי דכוונת הרמ"ב היתה השבועה תחלה הי אשר נשבע לאבותינו ה אב המון גרים ולא שארי ע"ז מתרץ לאברהם היתה שנשבע אח"כ לשארי השבועה שבתחלה לכך לאבותינו לשון רבים

פגום מ"מ כיון דאפשר לתקנו בקל ע"י הוספת מעט יין או מים כמבואר שם מהיות טוב אל תקרי רע להקל נגד דעת האומרים דניצוק

חיבור מכ"ש היכא שהקנה מחובר לכלי דודאי הוי כשותה מכלי עצמו כן נראה לי:

הקטן יעקב

שאלה טו

קושיא בדברי הרמב"ם בהל' ביכורים ובהל' מעשר לענין גרים דהגר מביא ואינו קורא.

בהבטחה זו אף שעכשיו לא נתחלקה להם במנין השבטים מ"מ מי שזוכה לעתיד לבא יטול ג"כ חלקו כדאיתא ביחזקאל סוף קפיטל מ"ז ע"ש בפירש"י.

אבל אי קשיא הא קשיא דהא הרמב"ם סוף הלכות מעשר שני כתב וז"ל בווידוי מעשר דגרים ומשחרדים אינם מתוודין מפני שאין להם חלק בארץ והרי הוא אומר ואת האדמה אשר נתת לנו עכ"ל וכבר ראיתי שהרגישו האחרונים בזה ה"ה הרב ר' דוד עראמה בביאורו להרמב"ם פ"ד מה' בכורים וספר קול הרמוז ובכ"ג לא"ח בביאוריו להרמב"ם שם ולא מצאתי ישוב נכון:

אכן נ"ל דצריך עוד לדקדק בדברי הרמב"ם דלמה בסוף הלכות מעשר נקט הפסוק את האדמה אשר נתת לנו וכאן בכורים נקט הפסוק אשר נתת לי ה' ותו קשה דלמה לא כתב ג"כ בהלכות מעשר דאשה ואינך לא יתוודו מטעם זה דכתיב אל האדמה אשר נתת לנו א"כ כל מי שהוא נכלל בעדת ישראל אף שאין לו חלק בגוף הארץ מ"מ יכול לומר האדמה אשר נתת לנו היינו לכלל ישראל להכי יכולין להתוודות אף הנשים ואינך כה"ג.

ובן מוכח דבר זה מסוגיא דב"ב פרק המוכר את הספינה דף פ"א ע"א דקאמר שם אמר שמואל מחייב היה ר"מ

נשאלתי בהיות עוסקי בא"ח סימן קפ"ו על הא דכתב הרמב"ם ריש פרק ד' מהלכות בכורים דהגר מביא וקורא משום שנאמר אב המון [גויים] נתתיך הרי הוא אב כל העולם שנכנסין תחת כנפי השכינה ולאברהם היתה השבועה תחלה שירשו בניו את הארץ עכ"ל וכתב הב"מ שם וז"ל ומ"ש ולאברהם היתה השבועה תחלה כלומר אע"פ שאברהם אב לכל העולם לא נטלו חלק בארץ הגרים מפני שבתחלה קודם שנאמר לו כי אב המון גויים נתתיך היתה השבועה וכו' נמצא שלא זכו בה אלא בניו ממש עכ"ל הכ"מ. וקשה איך באמת הגר מביא וקורא הא אין לו חלק בארץ והאיך יכול לומר אשר נתת לי ה' ומהאי טעמא כתב הרמב"ם דאשה וטומטום ואנדרוגנוס שהם ספק אשה נמי אין יכולין לומר אשר נתת לי ה' וכן העבד ואפטרופס ושליח מביא ואינו קורא.

ובאמת אי לאו דברי הב"מ הייתי אומר דכוונת הרמב"ם במ"ש לאברהם היתה השבועה תחלה היינו לתרץ דאיך יאמר אשר נשבע לאבותינו הרי אברהם לבד היה אב המון גרים ולא שארי האבות יצחק ויעקב ע"ז מתרץ לאברהם היתה השבועה תחלה ומה שנשבע אח"כ לשארי אבות הוא רק מכח השבועה שבתחלה לכך שפיר יוכל לומר לאבותינו לשון רבים ויש לגרים חלק

ק כיצד
[בקיאין]
או י"ל
דאפילו
תו.

גוף בין
בהמתך
ג"ב וכן
ל לענין
ומספוא
ב ונתתי
ראה לי
ושבעת
כאן רק

טן יעקב

ם שתה
הוי כמו
ה יחשב
יתו כלי
זילו אם
ומתברו
כלי.

א דכולי
א דע"ז
כ"ן נסך
אר ב"ד
ה' דרבנן
כמבואר
אם הוא

ערכי פסחים פרק עשירי פסחים

קו

עין ספוט נר ספוט

לה א מ"י פסח ספוט...
ספוט נר ספוט

ואליבא דרבי יהודה...
ברכה טעון שיעור...
מטום פגום מנך...

ישמע מזה אמר...
משום דכנסת...
מטום פגום מנך...

רבינו הגאון

אלו הן דברי רבי...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

ישמע מזה אמר...
ברכה טעון שיעור...
מטום פגום מנך...

ישמע מזה אמר...
ברכה טעון שיעור...
מטום פגום מנך...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

הוא שיש לו חזקת טהרה...
הוא שיש לו חזקת טהרה...

אורח חיים למעלה למשכיל . אורח צדקה וחיים

6

Stein, Jacob Meshullam

ספר

ישועות יעקב

חיבור יקר על שלחן ערוך

אורח חיים

חלק ראשון

אשר חיבר מרן הגאון אמיתי רבן של כל בני הגולה מור החכמים הדרת גאוני
יחיד בדורו אין על עפר משלו יעקב משלם וצוקללהיה בורכ הגאון
החסיד האמיתי המקובל אלהי המפורסם ככל קצוי ארץ המנוח מיה מרדכי זאב
וצוקללהיה אביד דיקק לבוב והגליל .

הספר היקר הלו נדפס זה זמן כבר בשנת תקס"ח ובעת יצאו ספרים רבים מרובי הדפוסונים ספר חסד וחסד
מתאים לתורת התבינה והזכה . עתה העיר ה' את דוח נכדו הרב הגאון הגדול בקי בכל חזרי תורה . ניי
מיה מיה צבי הירש אוריג שמוין ניי . להבאם שנית להפיד ובעד מק שכלו את כל
הקמטונים שנפלו ברפס הראשון והראה את המים מסים והיחשלים . והסוף נוסף משלו כפה שנית
חידושים יקרים : חנות המכר הקדוש יעסוד לו שלא תמש התורה מפי דש ומפי דש זרע זרעו
עד עולם אמן סלה

דעמברג

לפני

לפני

לפני

אורח

תפיל

חיים

76 (ה)

אם החזיר יין לבחורה קשה דנשקס דפקחיס דף קיז חקך דהנכנס לביתו צוולחי שבת וכו' ולא חין לו חלל כוס אחד מניחו עד אחר המזון ומשללן כלן לאחריו קאמר השקס סימ דרכה יש לה שיער ושינו טעמו פוגמו וכחצו החוקי דליירי שיש כאן דביעיה ויש עוד שיעור חלה לוגמיו ויש לו שני כוסות וחי ללו דטעמו פוגמו היי יכול לשחות ונוחו עשיה וקסה כיון דחלה לוגמיו הוא רוב דביעיה איכ יספוק צבוס אחד שיעור חלה לוגמיו וצבוס השני שיעור דביעיה וידיל יסתי שיעור חלה לוגמיו שהיא רוב דביעיה ומישוט הכסא יספוק לכוס השני ויחנבל צבוב דשיעור חלה לוגמיו הוא רוב דביעיה והוא קושי גדולה וכרחה לי ביחוד הדבר דנחמת יין הפוסל אינו מלטרך לדביעיה כמו צנטי דקיל דחי הפסולין שטהערוט צמיו כשרים אינן מלטרפין לדביעיה עיין לעיל סימן קס"ח ואיכ היה צוה חין ילטרפו יין הפוסל שאינו רחוי לדרכיהם הולחי ליוקשי ואחמי כשהכוס גדול ויש בו שיעור כדביעיה ון היין הכשר אינו נחוק מה שיש צמיו יין פגום . ההו לדעת כוננה הטור שהבטיח לו והרימו מרוטנצבוב הייל שחם החזיר חמוס של פגום לחוד הקבוקן שאין להוש ולצדך על היין שבקבוקן משי דקתא קתא צטל ופיל דכוננה שהיין שבקבוקלל כלסר חכל שיעור לדרך להיות צבוס דביעי' ון היין הכשר וזוה חיש ולקיימו ואפשר לומר עוד כיוןדקס דביעי' ריי הוא כמו דקלחנר הש"ס סס וריי קיל דמיון צמיו לא צטל והנה זה לי זמן רב הייכו ותקתק צהא דרייק השקס שיי טעמו פוגמו ולא דייק ונהך דכבוד היום קודם לכבוד הילילה ואם חין לו רק כוס אחד יקדש עליו ונשום דקידוש הילילה קודם ואחמי לא ישעשו ונוחו וריכחו דהיינו המותר לכבוד היום וחק חם נלחך דחין די צום לכבוד היום היי יריחנו לקידוש היום ביכ וזוה אחי שפיר וכרחה לי הנהך דביעי' ח' דייק שפיר דטעמו פוגמו וחק ציטול לא ווחכו דפגום היי וכרחה חכל ונהך דביעי' ח' דכבוד היום לא היי חלי למירק ויכול לומר דנחמת יכול לצטלו והוא דליכו ונחטלו כשה שפיר נוכח לומר נשום

דליירי נשבת ובשבת אינו יכול לצטלו דמיהו כחוסקומ"ש החסיך נחשו ויזולר לקטן קימן שכיס חכל הך דביעי' ח' ויכול לצטלו ומיו טעמו פוגמו וכחצו החוקי דליירי שיש כאן דביעיה ויש עוד שיעור חלה לוגמיו ויש לו שני כוסות וחי ללו דטעמו פוגמו היי יכול לשחות ונוחו עשיה וקסה כיון דחלה לוגמיו הוא רוב דביעיה איכ יספוק צבוס אחד שיעור חלה לוגמיו וצבוס השני שיעור דביעיה וידיל יסתי שיעור חלה לוגמיו שהיא רוב דביעיה ומישוט הכסא יספוק לכוס השני ויחנבל צבוב דשיעור חלה לוגמיו הוא רוב דביעיה והוא קושי גדולה וכרחה לי ביחוד הדבר דנחמת יין הפוסל אינו מלטרך לדביעיה כמו צנטי דקיל דחי הפסולין שטהערוט צמיו כשרים אינן מלטרפין לדביעיה עיין לעיל סימן קס"ח ואיכ היה צוה חין ילטרפו יין הפוסל שאינו רחוי לדרכיהם הולחי ליוקשי ואחמי כשהכוס גדול ויש בו שיעור כדביעיה ון היין הכשר אינו נחוק מה שיש צמיו יין פגום . ההו לדעת כוננה הטור שהבטיח לו והרימו מרוטנצבוב הייל שחם החזיר חמוס של פגום לחוד הקבוקן שאין להוש ולצדך על היין שבקבוקן משי דקתא קתא צטל ופיל דכוננה שהיין שבקבוקלל כלסר חכל שיעור לדרך להיות צבוס דביעי' ון היין הכשר וזוה חיש ולקיימו ואפשר לומר עוד כיוןדקס דביעי' ריי הוא כמו דקלחנר הש"ס סס וריי קיל דמיון צמיו לא צטל והנה זה לי זמן רב הייכו ותקתק צהא דרייק השקס שיי טעמו פוגמו ולא דייק ונהך דכבוד היום קודם לכבוד הילילה ואם חין לו רק כוס אחד יקדש עליו ונשום דקידוש הילילה קודם ואחמי לא ישעשו ונוחו וריכחו דהיינו המותר לכבוד היום וחק חם נלחך דחין די צום לכבוד היום היי יריחנו לקידוש היום ביכ וזוה אחי שפיר וכרחה לי הנהך דביעי' ח' דייק שפיר דטעמו פוגמו וחק ציטול לא ווחכו דפגום היי וכרחה חכל ונהך דביעי' ח' דכבוד היום לא היי חלי למירק ויכול לומר דנחמת יכול לצטלו והוא דליכו ונחטלו כשה שפיר נוכח לומר נשום

קפב דין כוס ברכת המזון ושלא יהיה פגום וכו' ו"ס :

א יש אומרים שברכת המזון עונה כוס אפיכחוד וצריך לחזור עליו ולא יאכל אם אין לו כוס לברך עליו אם הוא מצפה ואפשר שיהיה לו אפי' אם צריך לעבור וכן אכילה אחי ולפי שנים אובלים יחד צריך קחת ביא כוס לביבת המזון ויש אומרים שאינה טעונה כוס אלא בני ויש אומרים שאינה טעונה כוס כלל אפי' בני : הנה ומיע חלי' מן המונחך לברך כל הכוס : (הי' פיק טרני פסיס) : כוס ברכת המזון אינו אלא של יין ולא משאר משקים אפי' קבע סעודתו עליהם : ואם אין יין מצוי באותו מקום והשבר או שאר משקין הוו חמר מדרג מברכין עליהם הוין מן השם :

ב הנה ומה שנוהגין נמדינות חלו לברך כל הכוס מן נחמתו דהא יא' דלמי טעון כוס כלל ועוד דהא פיקר חזרי מדינה שכי וקובצין הסעודה פלוי ואפי' יין חלה צמיר מי' לא תקרי מלי לברך זה שהוא צורך ואי' לקנות יין צבל סצורס לברך עליו חתום חמליס מן המונחך לברך על יין (ד"ס) ויש דוקקין כשהנכין נחמד על היין חלא לחמח הטס גידס רק צמיחין חורו מל השלסן לפיחי' וכסון מנצב זה על דרך הקבלה : (ד"ס) צריך שלא יהא פגום שאם שחה ממנו פגמו אבל אם שפך ממנו לתוך ידו או כלי אין בכך בלוס ואפי' שחה מחבר או מהבית קטנה היו פגום אבר אם שחה מהבית של עץ גדולה אין להקדש יש מי שאומר שאפי' מים פגומים פסולים לשתות כהם כוס של ברכה :

ג אם היו נוספות הסכסוכן פגומים צריך לחת מבוט הריכה לתוכם ויש מי שאומר שאינו צריך : (ועיל סימן קי"ז וסימן דביעי' ח')
ה (א) אם החזיר יין של כוס פגום ליקבוקן היין שבקבוקן כשר משום דקמא קמא בשלי :
ו יכולין לחקן כוס פגום עיי' ש"ס"ס"ס מעט יין ואפי' על ידי שיוספו עליו מים מיהקן :
ז בשעת הרחק מברכין על כוס פגום :

קפג המברך איך יתנהג בכוס של ברכת המזון . וכו' ו"ס עיפויס

א כוס של ברכה טעון הדיחה מפניס ושמיסה מכווין ואם הוא נקי ואין בו יתן היין לחובו חי ער שמינע לברכת הא"י'ן ואז מונו להודיע שבה הארץ
ב ויש דלס היין אינו חוק אינו צריך לחתו (פור) וכן נהגים חלא חל"ס"ס וילחטו מן החמת נכס ברכה (טור כס ד"ס) ונחל דלדין שאין לנו הנה חיל רק לשטו מן הקבוקן סצוויס צו היין לשם ברכה וחיות חלו לוקח וכן נהגין נמדינות חלו ויזום של ברכה ינלחי טיהא חלה על כל נדחיו :
ג צריך לחזור אחר כוס שרם :
ד מקבלו בשתי ידיו וכשהחמול לברך נוטלו בשינו ולא בשמאל :

ה והיינו דוקא שלא תוצ אפסלל כוס חכל אם נתן השמל חתס הימין לפייס חותי' מי' כס טעמי הלכס) ובגביו מקרקע טסה אם הוא יושב עיי' קרקע ואם הוא מיסב בשלחן מביחיו מעל השלחן טסה ונתון ביעיני' שלא יסתי דעתו :
ו ועל כן חין ליקחן כוס שציר ל" סקויין נוק נלחי לברך עליו ושמינו ראשתו שמיטה ממנו :
ז יש מי שאומר שאם הסבך אפי' (גלביס מליניו) אחוה הכוס בשינו שהוא שמאל כל אדם :

ח שישנו לו כוס לברך לא ישיה הסבך והסכסוכן אין להם להשיח ואם עברו וישו בין ביכה לביכה בשעה שהסבך שותק טעם יצאו : הנה שפי' אם הם הסבך בלוי לא יצא :
ט נכון הרבד שכמי הסכסוכן יאמר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה ואפי' החתומות : הנה ויקדים לפייס קלס קודם ליקנותן כוס של ברכה חל' לשונ עין (גמי פי חלו נלחמי) :
י לענין לשאול בברכת המזון מפני הודאה או מפני הכבוד יש מי שאומר שדינה כהשלה :
יא צריך לישב בשעה שמתברך בין אם היה הולך בביתו כשמאל או עומד או מיסב כשמניע לברך צריך לישב כרי שוכל לבטן יותר וכן לא יהא מיסב שהוא דרך גמיה אלא יישב באישה : הנה חלה חק המברך חל' הוא חין כל הסכסוכן לא ישו קצתו חלס חל' צמי' יסו חל' לא עובין אפי' ציך מסלך דביענר חל' (דביעי' פ"ד) :
יב ו"א שבת ברכת מעין שליש צריך לאמרה מיושב :
יג אם היה מהך ברך ואוכל אין צריך לישב ולברך לסי שאין דעתו מיושבת עליו :
יד אסור לברך והא עומס בשלבתו :

קפד לקבוע ברכה במקום סעודה ועד כמה וכול לברך מי ששכח ולא בידך וכו' ו"ס :

א מי שאכל במקום אחד צריך לברך קודם שיעקרו ממקומו (הנה ופיין לעיל סימן קצ"א) ואם יצא משקומו ולא בידך אם היה כסוד יחוד למקומו ויברך ואם בידך כמקום שנוכח יצא : הנה ויהוק לדעת הסכסוכים חכל לרפס חלמי' דקיל דח' כסני יחודי' יחודי' לצמול צמיו ח' מליענר לא ילא) : (פור) ואם היה בשוגג להרמזים יברך במקום שנוכח ולהרדיו ונה הראי' גם הוא יחזור למקומו ויברך :
ב כמה הביים אמורים כשאין לו פח עוד אבל אם יש לו פח עוד יאכל במקום השני מעט ויברך רק שלא יהא רעב מאכ לה האנושה :
ג יש אומרים שכל שכעת הבינים טעונים ברכי לאחריהם במקומם וי'א החמת מני רגן חזק : (ועיל סי' קצ"ח סוף פי"ב) :

Kahn, Mosheh, ha-kohen

ספר

מקדש השבת

הלכות קידוש בשבת ויו"ט
כללותיהן פרטיהן ודקדוקיהן

ועליו נלוה
ביאורים ובירורים, הארות והערות וציוני המקורות

בעזרת החונן לאדם דעת
מושה הכהן קאהן
עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תש"ע לפ"ק

שלא יתן כ"כ שאינן לתקן כוס ע"י ששופך מכי

יכול לתקנו וכ"פ הפ דיכולים לתקן כוס פני יין, ואפילו על ידי ש והנה בב"ח שם הקי משמע דיין עדיף לתי מיתקן, וברא"ש ברכ שכתב דבירושלמי ומשם למדו ונהגו ששופכין לתוכו, אג במים, וע"י גם בעו דבירושלמי (פ"ג דברכ יותר טוב לתקן בו דהמור משמע ליה ב לתקן.

ולכאורה קשה אן או מים הא מכואו החזיר היין של כוס נ קמא קמא בטל, וא" נומא קמא קמא כטי (שם סק"ז) כיון דיש פ אי אמרינן קמא קמא הכוס אינו פגום ו בשעת הדחק כשר לקילא בכל צד עיי" דעיקר הפגם הוא נ וכשחזר ומוסיף ו דפגימות המזבח ומכאן בלבו"ש דע בטיל דא"צ רק

ומבחוין אין צריך עפ"י דין שטיפה והדחה(כ). ומכל מקום עפ"י סוד ראוי לשמונה ולהדית הכוס של קידוש אף אם הכוס יפה ונקי(כד).

כוס פגום

74 ח. אין לקדש על כוס פגום, דהיינו כוס שכבר שתו מיינו, ואפילו כשרק טעמו ממנו כלשהו הרי הכוס פגום(כה). ואפילו אם שתו ממנו ע"י קנה חלול או קש יש להחמיר שלא לקדש בו(כו).

ט. אפשר לתקן כוס פגום ע"י שיוסיף מעט יין או מים בכוס(כז), ובלבד

(כג) כ"כ לפי"ד התוס' הנ"ל. וכ"כ המרדכי (ברכות ס"ג קפ"ז) ותלמודי רבינו יונה (שם פ"ג ד"ה ששה), וכתבו עוד וכבר נהגו העולם הדחה ושטיפה אפילו היכא שאין כוס שיורי פת, מיהו כתב רבינו יונה שם דהיכא דלא שתו בו בשעת האכילה ועכשיו בשעת הברכה מוציאין אותו נקי בודאי אין צריך שטיפה והדחה, והבי נמי כשמוציא כוס נקי לקידוש אין צריך שטיפה והדחה.

(כד) כ"כ בחסן לאלפים (פ"ג קפ"ג אות ב') דאפילו אם הכוס נקי טוב לקיים בו שטיפה והדחה, כי כל דברי חכמים אינם רק משום פשוטם של דברים, אלא ראשם מגיע השמומה על כל קיין וקיין סודות עליונים ועושה פרי למעלה, אך בשעת הדחק פני לקנחו במפה עיי"ש. וע"י בבח"ח (פ"ג קפ"ג אות ד').

(כה) כ"כ במור וש"ע (פ"ג דמ"א סוף י') מקדש על כוס מלא יין שלא יהא פגום. דהיינו שאם שתה אחד מהכוס פגמו ואין לקדש עליו, ואפילו טעם ממנו רק משהו מוכח מדברי הפוסקים דג"כ דינו כפגום כמבואר בב"ב (ס"ג קפ"ג סק"ז).

(כו) כ"כ בשו"ת שכות יעקב (ה"ג סימן י"ח) והר"ד בשערי תשובה (פ"ג קפ"ב סק"ז) דהשותה מכוס ע"י קנה חלול, מן הדין אין הכוס פגום, דרוב הפוסקים ס"ל להקל בניצוק דלא הוי חיבור כיון נסך בזה"ז דרכנן במקום הפסד, א"כ כ"ש לענין כוס פגום דהוא רק הידור מצוה דרכנן, שהרי בשעת הדחק מברכין עליו כמבואר בסוסי' קפ"ב אך כיון שיש תקנה להוסיף מעט מים או יין מהיות טוב אל תקרא רע להקל נגד האומרים דניצוק חיבור, מכ"ש היכא שהקנה מחובר להכלי דודאי הוי כשותה מכלי עצמו עיי"ש.

(כז) כ"כ התוס' (ברכות נ"ג ד"ה פגמי) והרא"ש (פסחים ס"ג י"ח) בשם הירושלמי דכוס פגום מרבה עליו כל שהוא ומכשיר ואפילו במים

שלא יתן כ"ב מים שיתקלקל מעם היין ע"י כך (כה). ויש מפקפקים שאין לתקן כוס פגום ע"י מים (כז). ויש מחמירים שאין לתקן הכוס רק ע"י ששופך מכלי שיש בו רביעית לתוך הכוס הפגום (כח). והנכון ביותר

דבהיתרא בנו איסורא לא אמרינן קמא קמא במיל.

(כח) כ"ב הבי"ח דדוקא כשהיין חזק דאינו מתקלקל ע"י המזיגה משא"כ כשאין היין חזק יתן בתוכו רק משהו, דאם יתן לתוכו מים הרבה מקלקלו ואין זה תיקון ופסול לברכה. וראה גם במ"ב (שם סק"ז).

(כט) כ"ה בהגהות הת"ם בגליון השו"ע (שם) ונימוקו דהכנ"א (שם סק"י) כתב דהא דיכולים לתקן כוס פגום, היינו מעטא משום דעיקר הפגם הוא ששתה ממנו מעט וכשהוור ומוסיף עליו מתקן בכך, דומיא דפנימת המזבח דכשהוור וסתמו מתקן. ועי"כ ההת"ם דלפ"ז למלאות במים שאינו ראוי לברך עליו בורא פרי הגפן לכדו, הוי אינו מינה, ולא דמי למזבח כלל, ומנא לן שמתקן הוא, ובשלמא בזמניהם שהיו צריכים למוזג היין במים י"ל דהוי כמינו גם לענין זה, אבל היין שלנו שעדיין ראוי לברך עליו בלי מזיגה מנא ליה שמתקן הוא עיי"ש.

(5) כ"כ הבי"ח בשם מהר"ם מ"ן דמוס פגום אין יכולים למלאותו ולתקן אלא מכוס שיש בו רביעית, והזכא דבריו בתוס' שבת (ס"א רפ"א סק"ב) ומשמע דמסכים כן. אמנם כתב בתהלי"ד (ס"א קפ"ג אות ה') דמדברי הכנ"א (ס"א רפ"א סק"ב) ומדברי הא"ר (שם סק"ב) מבואר דלא ס"ל כן, גט אין נוהגין כן עיי"ש. ועי' בכה"ח (קפ"ב סק"י י"א).

יכול לתקנו, וכ"פ המור והשו"ע (ס"א קפ"ב ס"ז) דיכולים לתקן כוס פגום על ידי שיוסיפו מעט יין, ואפילו על ידי שיוסיפו עליו מים מיתקן. והנה בכ"ה שם הקשה דברא"ש פפחים שם משמע דיון עדיף לתקן בו אלא דאף ע"י מים מיתקן, וברא"ש ברכות (ס"א ב') משמע בהיפך שכתב דבירושלמי קאמר דמתקנים במים ומשם למדו ונהגו לתקן גם במעט יין ששופכין לתוכו, אלמא דיותר טוב לתקנו במים, ועי' גם בעמרת זקנים שם שכתב דבירושלמי (פ"ז ברכות ה"ה) משמע דאדרבה יותר טוב לתקן במים, מ"מ בכ"ה מבאר דהמור משמע ליה בדעת הרא"ש דביין עדיף לתקן.

ולכאורה קשה איך יכולים לתקן במעט יין או מים הא מבואר בשו"ע (שם ס"ה) דאם ההוור היין של כוס פגום לקנן כשר דאמרינן קמא קמא בטל, וא"כ אף כשמתקן במעט יין נימא קמא קמא בטל ולא מיתקן, תירין הט"ז (שם סק"ז) כיין דיש פלוגתא ביו"ד (ס"א קל"ד י"א) אי אמרינן קמא קמא במיל והא דבעינן שיחא הכוס אינו פגום הוא רק לכתחילה, דהא בשעת הדחק כשר בפגום על כן אנו תופסים לקולא בכל צד עיי"ש. ובמג"א (שם סק"י) כתב דעיקר הפגם הוא משום ששתה ממנו מעט וכשהוור ומוסיף עליו מתקן בכך דומיא דפנימות המזבח כשהוור וסתמו מתקן. ומבאר בלבו"ש דעי"כ לא אמרינן קמא קמא במיל דא"צ רק לסתום הפנימה, ועוד

מקדש סימן א' השבת 17

לתקן היין שנכנס על ידי שישפוך מעט יין שבקנקן לתוך הכוס ואח"כ יחזור וישפוך מן הכוס לקנקן, ובוה יצא ידי כל הדיעות (א).

י. י"א דאין לבטל פנימת הכוס בשבת דמיוחיו כמתקן, ואין נוהגין כן (ב).

יא. בדיעבד שאין לו כוס אחר אלא כוס פגום, וגם אינו יכול לתקנו, מותר לקדש על כוס פגום (ג). ואם יש לו כוס אחר שמחויק רביעית ישפוך מן הכוס הפגום לכוס שהוא, דעל ידי זה נמי מתקן הפנימה מעט (ד).

(א) כ"ה בליקוטי סהרי"ח (פדף ל"ג שבת) וז"ל ועיי' בשו"ע סי' קפ"ב דיכולים לתקן כוס פגום ע"י שיוסיפו עליו מעט יין או מים שאינם פגומים, ועיי' בב"ח ובעט"ז ובמהה"ש ד"א דלא מהני מה שיוסיפו עליו מעט מים או יין משום דאמרינן קמא קמא בטיל ומיבטל היין או המים שאינם פגומים לגבי היין הפגום ונעשה כולה פגום, רק צריך לערות היין הפגום לתוך הקנקן שבתוכו יין כשר ואז מיתקן משום דקמא קמא בטל וי"א דלא אמרינן קמא קמא בטל רק אדרבה עילאי גבר, ולסברא זו לא מהני שישפוך הכוס לקנקן כי אז גם היין שבקנקן יפסול, רק צריך לשפוך מן הקנקן לכוס, על כן לצאת הכי דעות ישפוך תחילה מהקנקן לכוס ואח"כ יחזור הכוס לקנקן ומותר לדברי הכל עכ"ל, וכן הוא מנהג רוב העולם.

ובתורת היים (קפ"ב סעי' ז) הקשה דבשלמא אם לא היה רשאי לברך כלל על כוס פגום, או שפיר מיקרי מתקן אם משלים הפגום, אבל כיון שמותר לברך עליו בלי שום פיקפוק ולא נאמר רק לקידוש ולהבדלה ולבהמ"ז וכדומה לכוס של מצוה, א"כ אין בזה משום מתקן כלל. ובפרט דבשעת הדחק אפשר גם לקדש על כוס פגום ואין זה פסול לעיכובא אף בכוס של מצוה, א"כ מסתבר דיכולים לתקן כיון שאפשר לקדש גם באופן הזה, וראה בביה"ל (סי' שכ"ג סי' דה מותר להפסיל).

(ג) כ"ה בשו"ע (סי' קפ"ב סעי' ז) בשעת הדחק מברכין על כוס פגום. ועיי"ש ב"מ"ז (קפ"ז) דמייירי באופן שא"א לתקנו שאין לו עוד יין, וגם מים א"א לשפוך לתוכו שכבר מוזג במים, ואם ימוזג עוד יתקלקל.

(ד) הנה הכ"ח (שם) הביא בשם רבינו אליעזר הלוי אפילו בלא תוספת יין או מים יש תקנה לתקן כוס פגום ע"י שיתנו בכוס אחר כגון אם היה בכוס גדול יתנו בכוס קטן ועי"ז נעשה מתוקן, והקשה עליו הבי"ח מהגמרא, וכתב וז"ל ואפשר דרבינו אליעזר הלוי לא אמר דיכול לברך עליו בפה"ג אלא בשעת הדחק שא"א בכוס אחר, והכי נהוג

(ב) כ"ה בישועות יעקב (סי' קפ"ב אות א') דאמר לתקן כוס פגום בשבת דמיוחיו כמתקן.

אמנם בשו"ע (סי' קפ"א סעי' ז') מבואר להדיא דמותר לתקן כוס פגום בשבת ביין של המקדש. וכ"ה בשו"ע הרב (שם סעי' ז').

וי"א דנ פגום (לה) בשעת ה קטן שיש (תהנות ב" במ"ב (ש) (פ"ה) כן די על כוס ומשמע סקידה לגו על השכ

וי"א דבקדוש דליל שבת עדיף שיקדש על הפת ממה שיקדש על כוס פגום (לה) L

רצ"ו ט"ז שכתב וטוב יותר להבדיל על כוס פגום מעל שכר. ובמג"א (שם סק"ה) כתב ונראה לי דרמ"א מייירי במקום דלא הוי שכר חמר מדינה, אבל במקום דהוי חמר מדינה אפשר דמוטב להבדיל עליו מעל כוס יין פגום. אמנם בא"ר (שם אות ה') מוכיח שם דהרמ"א כן מייירי כשהוא חמר מדינה עיי"ש. ועיי בתהולת לדוד (פרי"ב סק"ט) דמסתפק לענין קידוש בלילה אם עדיף חמר מדינה או פת, או כוס יין פגום, ומסיק והלב מהם לומר דפגום עדיף מפת וצ"ע עיי"ש. L

בשעת הדחק לערות מכוס גדול פגום לכוס קטן שיש בו רביעית עכ"ד. והר"ד בשכנח"ג (הנהגות כ"י שם אות י') ובא"ר (שם אות י"ב) וב"כ במ"ב (שם סק"ט), ובכח"ח (שם סק"ט).

ז (לה) כן מסתפק בפמ"ג (פי' רמ"א א"א סק"ט) ד"ל בלילה יקדש על הפת ולא יקדש על כוס יין פגום, והר"ד במ"ב (שם סק"ט), ומשמע שהושש לזה. וע"ע בא"א (פי' קפ"ב סק"ד) לגבי בהמ"ז כשהשכר חמר מדינה וברך על השכר ולא על כוס פגום. ועיי ברמ"א (פי'

